

A félmilliópengős ligeti lyuk legújabb nap 1500 pengőt nyel el

Bedugaszolták a városligeti hőforrást, melyet két éven át éjjel-nappal fűrtak

Biztosították viszont egy négyemeletes cső szabad lélegzését

(Saját tudósítónktól.) Az évszázad legfurcsább történetű kútúrását májusban kezdték a Városligetben. Akkor még senki sem sejtett semmit.

Gyönyörű szép reggelen pöfögte az elsőket a fűrógép. A madarak énekeltek, a nap sütött, a fű zöldelt és a szakértők vérmes reményeket fűztek a fűráshoz.

Mindez 1936 májusában történt. A lapok mint friss szenzációt jelentették, hogy Oswald Spengler meghalt, Györki Imre felolvasta a Rajniss 'evelet a Házban, Grósz Emil elbűsűzött tanítványaitól, a nékus Addisz-Abeaból Angliába fog hajózni és Budapesten felmondtak az Orezy-ház lakóinak.

A fűrásra vonatkozólag az volt a hozzáértők véleménye, hogy legkésőbb fél éven belül víz fakad a Városligetben. A munkálatokra a főváros 200.000 pengőt irányzott elő.

Amikor valami túljól sikerül

Az új kút fűrására azért volt szükség, mert a Széchenyi-fürdő melegvízellátását akarták biztosítani. „Lehetetlen állapot, hangzottatták, hogy Budapest fürdőváros legnagyobb strandját olyan melegvízzel tápláljuk, amit szinte literenként forralunk, drága és füstös szénrel.”

Egyébként tudományos megállapítások szintén támogatják azt a feltevést, hogy aránylag könnyű munkával hamarosan kitűnő vizet fasszanak a Ligetben.

Az eredmény most, két év után azt mutatja, hogy a munka nem is volt olyan könnyű és a víz nem is olyan kitűnő.

A fűrás hat hónap helyett közel két évig tartott. Néhány hete csak annak, hogy a víz felszínre került.

A víz viszont, szaknyelven szólva, „agresszív” kémiai összetételű, vagyis marja a vasat. Ez rendkívüli mértékben megnéhezíti hasznosítását. Agresszív azonban a szó szoros értelmében is, hiszen percenként 3000 literes bőséggel ömlik. Ez háromszorosa annak a mennyiségnek, amire, mint maximumra szüksége lett volna.

Keserves bonyodalmak a föld mélyében

A közönség részletes tájékozódást nyerhetett a fűrás két éve alatt arról a sok balszerencséről, ami a vállalkozást kísérte.

Először az történt, hogy az előirányzott fél év alatt semmi eredmény nem mutatkozott. Sőt másfél év után, 1937 nyarán, amikor már 1200 méteres mélységig jutottak, még mindig nem találtak vizet.

Az első, végzettszámba menő malőr pontosan 1937 augusztus 11-én ütött be. A szokásos talajvizsgálat során ugyanis fűrókoronát eresztettek a mélységbe. A korona beszorult a lyukba, egy hozzáerősített 15 méteres csővel együtt.

Más megoldás nem volt, mint az egészet szétporlasztani. Ott, a föld mélyében. Ez a porlasztás keserves munka. Naponként csak centimétereket haladtak előre. Kánikulai nap tűzött a ligetre, amikor megkezdtek a porlasztást és az utolsó levelek is lehullottak már a barna fűrótorony körül a parkban, mikorra a beszorult cső felét elporlasztották.

Maga a porlasztó azonban már siralmas állapotban volt a többhavi munkától. Kihúzták tehát és félezer pengő költséggel újat készítettek. Az új porlasztót lebozsátották, egy napig dolgoztak is vele. Másnap ez a porlasztó beletört a lyukba.

Adva volt tehát egy beszorult fűrókorona, egy beletört porlasztó és egy nagy kérdés: mi történjék most?

A szakértők úgy döntöttek, hogy azt az öblítővizet, mely a lyukat teljes mélységében kitölti, mindenekelett feljebb kell szivattyúzni. Így is tettek. Felszivattyúzták 300 méterrel az öblítővizet. Erre a lyuk ezen a szakaszon beomlott.

Ilyen nehézségek okozták, hogy 1938 márciusában járt csak eredménnyel a fűrás és nem kevesebb, mint kétévi szakadatlan munka után tört elő hatalmas sugárban a forró víz a Városligetben.

A lyuk saját dugájába dől

A barna, időragott fűróépítkezések területén természetesen azonnal megjelentek a szakértők. Megállapították, hogy a kút vízbősége percenként 3000 liter, a víz hőfoka több mint hetven fok.

A kémiai vizsgálatok elvégzése végett mintákat vettek a vízből és azokat a székesfőváros vegytudományi intézetébe szállították.

A víz tehát jelentős késéssel ugyan, de mégis csak kifakadt. A feilemények viszont azt mutatják, hogy még mindig túl korán szökkent elő.

A víz felhasználásának tervein ugyanis akkor kezdtek gondolkodni, amikor már ott szökkent, tájtékzott a forró sugár a Városligetben, négy emeletnyi magasságig. Percenként 3000, óránként 180.000, naponként közel ötfélmillió liter forróvíz zuhogott a márciusi napfényben.

Mielőtt mégis a ligeti utak és a környező vá-

rosrészek víz alá kerültek volna, az új kút vizét a szennyvízesatornába vezették, hogy így biztosítsák zavartalan elfolyását, addig is, amíg a hasznosítási tervek elkészülnek.

A víz azonban, agresszív természete miatt, megtámadta a csatornák forrasztását és az a veszély fenyegetett, hogy a csatornahálózatnak ez a része tönkremegy. Ettől a megoldástól tehát sürgősen el kellett tekinteni. El is tekintettek.

A szakértők újabb értekezletén az a felfogás alakult ki, hogy nincs más megoldás, mint a víz „felcsövezése”. Ez azt jelenti, hogy a lyuk fölé olyan csövet helyeztek, melynek hossza meghaladja azt a magasságot, ameddig a forrás vizét a belső nyomás emeli. Így azután a csőben levő vízszlop eldugaszolja a forrást és megakadályozza a kifolyást.

A félmillió pengős lyuk vize tehát egyelőre saját dugájába dől.

„Nem lehet elhamarkodni a dolgokat”

A városligeti fűrás körüli legújabb eseményekkel kapcsolatban illetékes helyen hangsúlyozták, hogy a hasznosítás körül semmi kése-delem nem történt. Rámutatnak arra, hogy míg nem volt bizonyos: vajjon sikerrel jár-e egyáltalán ez a fűrás, addig az sem látszott tanácsosnak, hogy bármilyen beruházást eszközöljenek a víz hasznosításával kapcsolatban.

— Most már megvan a víz: ez kétségtelen, — mondotta informátorunk. Semmi akadálya tehát annak, hogy a felhasználásra vonatkozólag elkészítsük a terveket. Ez a munka már meg is kezdődött és a konkrét eredményeket rövidesen nyilvánosságra hozzuk.

— Mik lesznek ezek az eredmények?

— Elsősorban az, amiért a nagy befektetésre elhatároztuk magunkat: a Széchenyi-fürdő vízellátása. Nem kétséges, hogy az új kút várhatóan nagy vízmennyisége teljes mértékben biztosítja a szükségletet, sőt még jelentős feleslegünk is marad. De addig is, míg a felesleg felhasználásáról döntenénk, elkészítjük a Széchenyi-fürdő vízellátásának technikai munkálatait. Bizonyos, hogy május elsejétől már az új kút vize fog a Széchenyi-fürdőbe folyni.

A későbbi tervekre vonatkozóan végül azt jegyezte meg informátorunk, hogy az ezekről elterjedt hírek nagyrésze túlzott. Nincs szó egyelőre az állatkerti épületek egyrészének, a Szépművészeti Múzeumnak fűtéséről, az új forrás vizével. Ehhez egyébként is bonyolult közigazgatási intézkedésekre volna szükség: versenytárgyalás kiírására, döntésre a beérkezett ajánlatok fölött, vállalatbaadásra és a többi.

— Nem lehet elhamarkodni az ilyen dolgokat — tette még hozzá. — Fűteni különben is csak télen kell, most pedig tavasz van.

Újra kell bélelni a mástélkilométeres nyílást

A fűrási munkálatok területén egyébként vál-

tozatlanul nagy a nyüzsgés. Szakértők jönnek, mennek; munkások végzik az utómunkálatokat.

A hozzáértők szerint a fűrás a főváros egyik legjobb befektetésének fog bizonyulni, néhány év múlva. A napi vízmennyiség hőértéke ugyanis 6-7 vagón szénnek felel meg. Ez naponként körülbelül 1500 pengőt jelent.

Megtakarítják tehát a Széchenyi-fürdő eddigi melegvízellátásának költségeit. A kazánokat már a napokban üzemben kívül helyezik. Csak egy kazánt tartanak meg, tartaléknak.

Idővel természetesen a környező épületek fűtésére is sor kerül, ami szintén jelentős megtakarítást eredményez majd.

Ezzel szemben még bizonyos további beruházásokra van szükség.

Az újabb beruházásokat főként a felfakadt víz kémiai összetétele teszi szükségessé. A csövezetékek és fűtőtestek belső falát neutralizálni kell, hogy ellentállhasson a víz maró hatásának.

Súlyosabb kérdés, hogy mi történjék a mástélkilométeres lyuk kibélelésével? A jelenleg alkalmazott vascsövek ugyanis erre a célra semmiképpen nem alkalmasak. Ha ezek helyükön maradnának, számítani kell arra, hogy a nyílás fala egy két éven belül bedől.

Nincs tehát más megoldás, mint a nyílás falát egész mélységében vörösfenyővel kell kibélelni. A vörösfenyő, ha levegővel nem érintkezik, úgyszólván korlátlan élettartamú és biztosítja a városligeti új kút zavartalan működését.

Visszont:

Ez a munka, egész reális számítás szerint további 100.000 pengőbe kerül.

És ami még nagyobb baj, feltétlenül szükség van rá.

Egy briliáns felcsövezés

Mindent összevéve megállapítható, hogy nincs igazuk azoknak, akik növekvő aggodalommal kísérik a városligeti félmilliópengős lyuk körül történő eseményeket.

A víz két év után mégis csak felfakadt, jóval nagyobb mennyiségben, mint amire számítottak. Hőfoka szintén kifogástalan.

Kémiai összetétele még tisztázást nem nyert. A főváros vegyvizsgáló intézete azonban rövidesen elkészül ezzel a munkával is és nyilvánosságra hozza az adatokat. Bármilyen lesz is az eredmény, a víz esetleges káros hatásait megfelelő technikai intézkedésekkel teljes mértékben ellensúlyozni lehet.

*

A közönségnek csupán a négyemeletes csővel szemben vannak bizonyos aggályai, amely eldugaszolja két év munkájának eredményét. És főként: eldugaszol naponként 1500 pengő értékű hőmennyiséget.

*

Ezzel kapcsolatban a szakértők azt mondják, hogy a forrás: konstans, annak vizét bármikor meg lehet nyitni. S meg is fogják nyitni, teszik hozzá, amint az lehetséges.

A felcsövezés, egybehangzó megállapításuk szerint, briliánsan sikerült. A négyemeletes cső ugyanis nemcsak a forrást dugaszolta el kifogástalanul, de biztosítja bizonyos gázok és savak szabad útját is, amelyek a föld mélyéből törnek elő. Ami azért lényeges a szakértők szerint, mert így a káros, sőt veszélyessé válható lőkések elmaradnak és a cső szabadon lélegzik.

*

Ez mindenesetre nagyon fontos lehet.

Konkoly Kálmán

LELLEI STRAND

Iványi-Grünwald Béla rajza a Pesti Napló számára